

Integration kräver mer än språkkurser

Svenska Dagbladet den 26 juli 2025

En ingenjör från Finland och en från Rumänien söker jobb i Sverige. Båda har samma utbildning och erfarenhet. Ändå visar vår forskning att finländaren sannolikt kommer att tjäna betydligt mer. Skillnaden i social tillit – i vilken utsträckning man anser att andra människor är pålitliga – utgör en viktig förklaring.

Sverige har under många år välkomnat invandrare från världens alla hörn. De kommer från vitt skilda kulturer och samhällen, vilket skapar en integrationsutmaning. Arbetslösheten är högre bland utrikes födda, och många har svårt att få välbetalda jobb. Vår nya forskning visar att invandrarnas kulturella bakgrund, särskilt graden av tillit i ursprungslandet, liksom deras egen tillit, har betydelse för deras ekonomiska framgång. Det räcker kanske inte med språkkurser och arbetsmarknadsinsatser om den kulturella ryggsäck man bär med sig präglas av låg tillit.

Tillsammans med Erik Enger Karlson och Elis Hodzic har jag analyserat invandrare i 34 europeiska länder under perioden 2002–2022. Vi undersökte två dimensioner av social tillit – dels den genomsnittliga tillitsnivån i invandrarnas hemländer, dels deras personliga benägenhet att lita på andra människor. Resultaten är entydiga: högre tillit, vare sig den kommer från kulturen man växte upp i eller finns hos individen själv, leder till högre inkomster. De som bär med sig en tradition av tillit från hemlandet och de som själva litar på andra lyckas bättre ekonomiskt.

För första generationens invandrare är tilliten från ursprungslandet en starkare förklaring av högre inkomst än deras individuella tillitsnivå. Varje steg uppåt i genomsnittlig tillit i ursprungslandet motsvarar ungefär åtta procent högre inkomst. Detta mönster håller i sig även när vi kontrollerar för utbildning, språkkunskaper, diskriminering och andra faktorer.

Effekten av bakgrundsländets tillit avtar dock med tiden. För andra generationens invandrare är det istället den individuella tilliten som spelar störst roll – de som växt upp i värdlandet har anpassat sig till dess normer och institutioner. Men även här syns spår av föräldrarnas kulturella bakgrund. Ser man till individuell tillit tjänar någon med tillitsnivån 8 på den elvgradiga skalan 15–20 procent mer än någon med den lägsta tillitsnivån.

Våra resultat bekräftas av tidigare forskning om kulturens betydelse för integration. I en studie från 2023 visade jag tillsammans med Martin Ljunge och Therese Nilsson att toleransen mot människor som är annorlunda i invandrades ursprungsländer har betydelse för hur väl de integreras i Europa. Invandrare från mer toleranta kulturer lyckas bättre ekonomiskt, är mer politiskt aktiva och har värderingar som är mer lika sina nya landsmän. Både tillit och tolerans är grundläggande kulturella värden som formar hur vi interagerar med andra människor. Två oberoende studier pekar i samma riktning. Djupt rotade kulturella normer från hemlandet påverkar integrationsutfallet. Detta stärker slutsatsen att integration handlar om mer än yttre förutsättningar och politiska åtgärder. Det kulturella arv som invandrare bär med sig har stor betydelse för deras möjligheter att lyckas i sitt nya hemland.

Varför spelar just tillit så stor roll? Tillit underlättar samarbete, sänker kostnader för att övervaka och kontrollera, och möjliggör ekonomiska utbyten. På arbetsmarknaden kan hög tillit leda till bättre jobbmåttning, högre produktivitet och starkare nätverk. Invandrare från högtillitsländer har lättare att navigera i svenska institutioner och arbetsplatser som bygger på tillit och informella överenskommelser.

Omvänt möter invandrare från lågtillitsländer större utmaningar. De kan ha svårare att tolka oskrivna regler, delta i teamarbete eller bygga de professionella relationer som krävs för karriäravancemang. Våra resultat visar också att diskriminering drabbar just de från lågtillitsländer hårdast – som om låg tillit förstärker andra integrationshinder.

Denna forskning har viktiga policyimplikationer. Om kulturell bakgrund spelar så stor roll för ekonomisk integration räcker det inte med standardiserade integrationsåtgärder. Svenskundervisning och praktik-platser är viktiga, men för invandrare från lågtillits-länder behövs troligen kompletterande insatser.

Samtidigt måste vi vara realistiska. Tillit är djupt rotad och förändras långsamt. Vår studie visar att ursprungslandets tillit fortsätter påverka även efter många år i länder som Sverige. Detta understryker behovet av långsiktighet och tålamod i integrationspolitiken. Att erkänna kulturens betydelse är inte detsamma som att ge upp ambitionen om integration. Tvärtom visar vår forskning att andra generationens invandrare i stort sett har samma relation mellan tillit och inkomst som infödda svenskar – ett tecken på lyckad integration över tid. Men vägen dit kan vara längre för vissa grupper, och politiken måste anpassas därefter.

Integrationsdebatten har länge kretsat kring sådant som språkkurser och arbetsförmedling. Vår forskning visar att vi missar något viktigt. Om vi inte tar hänsyn till kulturella faktorer som tillit kommer vi fortsätta undra varför vissa grupper halkar efter – och missa möjligheten att hjälpa dem ikapp. Det är dags att erkänna att integration kräver mer än goda intentioner. Den kräver en förståelse för att människor bär med sig olika sätt att se på världen, och att dessa skillnader får verkliga ekonomiska konsekvenser.

Niclas Berggren